

محمدامین آهنگری

کارشناس هوافضا

«حسن روحانی»، رئیس‌جمهور ایران چندی پیش حکمی صادر کرد که بر مبنای آن، قرار است اصلاحات گسترده‌ای در ساختار بخش فضایی کشور صورت گیرد؛ اصلاحاتی که مدت‌هاست کارشناسان این حوزه انتظار آن را می‌کشند. در حالی که این تدبیر، امیده‌های بسیاری را در دل دلسوزان و متخصصان فضایی کشور برای سامان گرفتن وضعیت آشفته چندسال گذشته ایجاد کرده است، برخی رسانه‌ها به صورت هماهنگ تلاش دارند تا با گره‌زدن این موضوع تخصصی و ملی به سیاست خارجی و موضوعات جناحی، از احساسات مردم بهره‌برداری کرده و بدون توجه به تبعات این اقدامات برای منافع ملی، از آن در راستای مقاصد سیاسی خود بهره گیرند. شاید بهتر باشد به گروه‌های ذی‌نفع از این جریان‌سازی هشدار داد که متأسفانه زمین مناسبی را برای پیگیری اهداف سیاسی انتخاب نکرده‌اند و بهتر است پای سیاست را از کشش فناوری فضایی بیرون کنند.

آغازی بر پایان بی‌قانونی

حکم اخیر «حسن روحانی» که با استناد به اصول۱۲۴ و ۱۲۶ قانون‌اساسی صادر شده است، مسوولیت ایجاد مرکز ملی فضایی را به معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور، «سورنا ستاری» واگذار کرده و مسوولیت اداره جلسات شورایعالی فضایی کشور را نیز که تاکنون در اختیار رئیس‌جمهور بوده، به وی تفویض کرده است. به‌این‌ترتیب این حکم به منزله آغاز اصلاحات گسترده و بسیار عمیق در ساختار فضایی کشور محسوب می‌شود که سال‌هاست جامعه متخصصان فضایی، آنها را طلب می‌کنند. بنا بر اخبار منتشرشده قرار است تمامی نهادهای اجرایی و تخصصی فضایی کشور که در سال۸۹ با ایده «رحیم‌شاهی» و حکم «حمود احمدی‌نژاد» به صورت غیرقانونی با یکدیگر ادغام شده و ذیل نهاد ریاست‌جمهوری قرار گرفتند، به جایگاه قبلی خود در وزارتخانه‌های مربوطه بازگشته و مرکز ملی فضایی به عنوان دبیرخانه شورایعالی فضایی برای ایجاد هماهنگی میان نهادهای اجراییی مختلف، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر اساس قوانین کشور تشکیل شود. به‌این‌ترتیب چنین تغییراتی می‌تواند پایانی بر چهارسال بحران‌زده در بخش فضایی کشور باشد که با وجود تبلیغات پرسروصدای دستوراوردهای فضایی، موجب ایجاد ناراضیاتی بسیار میان متخصصانی شد که منشأ اصلی رسیدن به این دستاوردها بودند.

اصلاحاتی که بخش فضایی را نجات می‌دهند

مشکل در بخش فضایی کشور از زمان ادغام مجموعه‌ها آغاز شد چرا که با این ادغام، مجموعه‌های ستادی و اجرایی یکپارچه شدند. علاوه بر این، حواشی دیگری نیز به وجود آمد؛ از جمله ورود پریشمار مدیران غیرمتخصص و سیاسی از خارج مجموعه فضایی کشور به این بخش. یکپارچگی بخش ستادی و اجرایی باعث شد سیاستگذار، ناظر و مجری همه با هم یکی شوند که این امر نته‌تها خلاف اصول اولیه مدیریت بود، بلکه غیرقانونی بوده و ظرفیت ایجاد فساد در مجموعه‌ها را فراهم کرد. همچنین ورود مدیران غیرمتخصص سیاسی و ریاست آنها بر جمع متخصصان فضایی باعث ایجاد مانع بر سر راه اجرای پروژه‌ها و سرخوردگی کارشناسان مربوطه شد که این واقعیت با نگاهی دقیق به روند توسعه فضایی ایران به‌خوبی آشکار می‌شود چنان‌که به اذعان کارشناسان، اغلب دستاوردهای فضایی کشور به دوران پیش از ادغام مربوط بوده و در سال‌های اخیر با وجود صرف بودجه‌های چندبرابری نسبت به گذشته، بخش فضایی کشور در رکود عمیقی فرو رفته است. کاری که رئیس‌جمهور با حکم خود در نظر دارد انجام دهد، بر واقع برگرداندن کشور به دوران پیش از ادغام برای نجات این کشتی توفان‌زده است. متضاب بر اینکه «حسن روحانی» با اصلاحات خود و تشکیل مرکز ملی فضایی می‌خواهد قدرت شورایعالی فضایی را که طی سال‌های گذشته بسیار کاهش یافته و عملاً در حوزه سیاستگذاری و نظارت بی‌تأثیر شده بود به آن برگرداند و در یک کلام رئیس‌جمهور می‌خواهد با تفکیک نهادهای اجرایی و ستادی، روال اصولی را جاری کرده و بخش فضایی کشور را به مدار قانون و منطق بازگرداند؛ اما در میان این‌همه اصلاحات سنگین و عمیق، مدتی است به‌طور سوال‌برانگیزی تنها تغییرات ساختاری پژوهشگاه فضایی که یکی از زیرمجموعه‌های سازمان فضایی محسوب می‌شود، با هیاهو و جنجال بسیار به صورت هماهنگ مورد انتقاد رسانه‌های منتسب به یک طیف سیاسی قرار گرفته است. این در حالی است که تغییرات در این پژوهشگاه تنها یک بخش از پازل بزرگ تغییرات ساختاری بخش فضایی است.

سیاست و دیگر ریس

خبر حکم رییس‌جمهور درباره تشکیل مرکز ملی فضایی چندهفته پیش در رسانه‌ها منتشر شد، اما نظر کسی به آن جلب نشد، در حالی‌که پس از گذشت حدود یک هفته، هنگامی که خبرگزاری مهر روز جمعه در لایه‌های خبری، که تغییرات ساختاری بخش فضایی از جمله تشکیل مرکز ملی فضایی، بازگشت پژوهشکده‌های ادغام‌شده و سازمان فضایی به وزارت علوم، وزارت ارتباطات و جهاد دانشگاهی را تشریح می‌کرد، به انحلال پژوهشگاه فضایی اشاره کوچکی کرد، بلافاصله و در کمتر از چندساعت رسانه‌های طیف منتقد دولت واکنش‌های شدید و هیجانی در این خصوص نشان دادند که این واکنش در هفته بعد به طرز عجیب و هماهنگی تشدید شد که تا امروز نیز از فشار این رسانه‌ها کاسته نشده است. رسانه‌های منتقد دولت در اقدامی سیاسی، غیرتخصصی و خطرناک برای منافع ملی، موضوع تغییرات ساختاری در بخش فضایی کشور را ناشی از فشارهای خارجی دانستند و درست برخلاف نیت واقعی از اصلاحات ساختار فضایی کشور، اعلام کردند دولت قصد دارد با این تغییرات دستاوردهای فضایی کشور را به باد دهد و به قولی قتیله کار فضایی در کشور را به خواست خارجی‌ها پایین بکشد. ربطدادن پژوهشگاه فضایی به صنعت موشکی ایران و موضوع تحریم‌ها، یکی از فاجعه‌آمیزترین اقداماتی بود که انجام شد و نه‌تنها این امر واقعیت ندارد، بلکه تحریم‌کنندگان ایران مدت‌هاست تلاش می‌کنند با هر ترندی این ارتباط را ثابت و صنعت فضایی صلح‌آمیز و غیرنظامی ایران را با بخش دفاعی کشور یک‌کاسه کنند؛ کاری که رسانه‌های داخلی به ظاهر طرفدار نظام به‌راحتی برای آنها انجام دادند. جالب آنکه تمامی رسانه‌های منتقد در میان تمامی اصلاحات بسیار سنگین و مهم بخش فضایی، تنها به موضوع قانونیه انحلال پژوهشگاه فضایی اشاره کرده‌اند که این رویانگیز داسانتان منافع شخصی و گروهی عده‌ای است که در پس پرده غرور ملی پنهان شده و متأسفانه این عده بدون توجه به خساراتی که با این کار خود به منافع ملی و بخش فضایی کشور می‌زنند، همچنان بر طبل سیاست می‌کوبند و اهنگ تفرقه می‌نوازند.

پژوهشگاه فضایی و ماجرای ادغام نافرجام

پیش از سال۸۹ به‌طور کلی سه‌مجموعه اصلی در خارج از وزارت دفاع فعالیت می‌کردند: پژوهشکده تحقیقات فضایی، زیرنظر سازمان فضایی در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات فعالیت می‌کرد؛

ارزیابی دستاوردهای علمی یک ملت

عرصه سیاست از فناوری فضایی جداست

عکس: وحید زار علیانی/جامجم

ایجاد مرکز ملی فضایی یک ضرورت است

عباس خارایاف: دکتر «مهران میرشمس»، عضو هیات‌علمی و سرپرست آزمایشگاه تحقیقات فضایی دانشکده مهندسی هوافضا دانشگاه خواجه‌نصیرالدین طوسی در خصوص ابلاغیه رئیس‌جمهور به دکتر «سورنا ستاری»، معاون علمی و فناوری ریاست‌جمهوری جهت ایجاد مرکز ملی فضایی ابراز خرسندی کرد و گفت: «ایجاد چنین مرکزی در جهت سازماندهی به نهادهای مختلف فضایی کشور می‌تواند تأثیرگذار باشد، چراکه نهادهای موجود، تقریباً در سکون و بلا تکلیفی هستند.» وی با اشاره به اینکه ایجاد مرکز ملی فضایی ممکن است در ابتدا مشکلاتی نیز جهت هماهنگی نهاده‌ا داشته باشد، اظهار کرد: «از آنجایی که اهداف و برنامه‌هایی پیش از این در نهادهای و بخش‌های مختلف فضایی داخلی تدوین شده و برای اجرایی‌شدن آنها سرمایه‌گذاری و زیرساخت‌هایی نیز تعیین شده است، مرکز ملی فضایی برای هماهنگی با این سازمان‌ها ممکن است با مشکلاتی مواجه شود.» دکتر «میرشمس» با تأکید بر اینکه حتماً باید یک نهاد بالادستی همچون مرکز ملی فضایی برای سیاستگذاری، هماهنگی و هم‌افزایی بازیگران عرصه فضایی کشور وجود داشته باشد، اذعان کرد: «مدیریت بر همه این بازیگران مشکل است به دلیل آنکه نهادهای فعال در زمینه فضایی، مدعی هستند و سیاستگذاری، اجرا و نظارت تاکنون بر عهده خودشان بوده است.» این کارشناس فضایی تشکیل مرکز ملی را یک ضرورت دانست و با اشاره به دشواری سروسامان‌دادن به همه نهادهای کشور

وزارت علوم نیز پژوهشگاه هوافضا را در اختیار داشت که در دوجوزه هوایی و فضایی به تحقیقات می‌پرداخت. این مجموعه‌ها از فرهنگ‌های سازمانی متفاوتی برخوردار بودند. گفته می‌شود مجموعه‌های زیر نظر وزارت ارتباطات که در حدود ۳۰۰ نفر نیرو داشتند، پیش از این رویکردی عملیاتی را در پیش گرفته بودند و با روحیه مهندسی به دنبال طراحی و ساخت سامانه‌های ماهواره‌ای بودند. این در حالی بود که پژوهشگاه هوافضا در فضای پژوهشی وزارت علوم قرار داشت و با حدود۱۶۰انفر نیروی موجود، از منظر علمی و دانشی به فضا نگاه می‌کرد. این مجموعه‌ها تا سال۸۹ که به موجب مصوبه شورایعالی اداری، ستادی فضایی از وزارت ارتباطات جدا شد و به نهاد ریاست‌جمهوری رفت، کاملاً مستقل از یکدیگر و در راستای برنامه‌ای جامع به نام سند توسعه فضایی کشور فعالیت می‌کردند. اما پیرو یک‌مصوبه غیرقانونی توسط دولت «احمدی‌نژاد»، دومجموعه پژوهشکده تحقیقات فضایی و پژوهشگاه هوافضا با یکدیگر ادغام شدند. چنین ادغامی هرچند بخش هوایی پژوهشگاه هوافضای وزارت علوم را از میان برد، اما از آنجا که با هدف یکپارچه‌سازی فعالیت‌های فضایی انجام شد، از دید برخی کارشناسان می‌توانست در آینده مفید واقع شود. اما با ورود پژوهشگاه جهاد کشاورزی با حدود۲۰۰نفر نیرو به این مجموعه و ادغام این پژوهشگاه در دومجموعه دیگر، بازیگر جدیدی به بخش فضایی ایران اضافه شد که هیچ‌سختی با سایرین نداشت تا حدی که موجب شد بسیاری از اعضای هیات علمی و کارشناسان سایر مراکز علمی ادغام‌شده با نارضایتی محل جدید خدمت خود در پژوهشگاه فضایی را ترک کرده و از کشور مهاجرت کنند. به‌این‌ترتیب موجی از مهاجرت نخبگان فضایی در این دوره شکل گرفت که متأسفانه دولت پیشین با بی‌تفاوتی از کنار آن عبور کرد.

فضا عرصه‌ای است که کسب فناوری‌های آن یک مساله حیاتی برای آینده کشور است. امروزه کشورهای اطراف ما این واقعیت را به‌خوبی فهمیده‌اند و با سرعتی شگرف به دنبال ورود به این عرصه هستند. اما متأسفانه با وجود پیشتازی اولیه کشورمان در فضا نسبت به بسیاری از کشورهای منطقه و جهان، امروزه به دلیل اختلافات داخلی در حال از دست‌دادن فرصت‌ها و عقب‌افتادن از سایرین در فناوری فضایی هستیم

نیرویورکراسی وارد می‌شود

نیروهای پژوهشگاه جهاد کشاورزی از پژوهشگران و مهندسان باسابقه و قدیمی بودند که در ابعاد مختلفی از جمله زمینه کاری، ساختار اجرایی و حتی فرهنگ کاری پرسنل با نسل جوان مجموعه‌های فضایی کشور کاملاً متفاوت بودند که همین تفاوت‌ها منجر به بروز مشکلات عدیده‌ای پس از ادغام شد. همچنین پژوهشکده تحقیقات فضایی و پژوهشگاه هوافضا که پس از ادغام در قالب پژوهشگاه فضایی در کنار مجموعه پژوهشگاه جهاد کشاورزی قرار گرفته بودند، به دلیل جوان‌بودن نیروها از سازمان‌هایی چالاک‌تر در فضایی کاملاً عملیاتی و پروژه‌محور به سر می‌بردند که کمتر تحت‌تأثیر ساختارها و فضای بوروکراتیک سایر سازمان‌های کشور قرار داشتند. اما پژوهشگاه جهاد کشاورزی که از نیروهای آبدیده در فرهنگ سازمانی مجموعه‌های قدیمی ایران برخوردار بود، کاملاً متفاوت به مسایل اداری نگاه می‌کرد. با وجود تجربه نداشتن نیروهای پژوهشگاه جهاد

علم

آینه‌های مات

سهمداران خودخوانده فناوری مدعیان بهوش باشند

در هفته گذشته، خبری در رسانه‌ها منتشر شد مبنی بر اینکه رئیس‌جمهور طی حکمی معاون علمی و فناوری خود را موظف به ایجاد مرکز ملی فضایی با هدف هماهنگی، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر فعالیت‌های فضایی کرده است. صرف‌نظر از ضرورت وجود چنین مرکزی برای کشور ما به عنوان یک قدرت نوپا در عرصه فعالیت‌های فضایی، واکنش رسانه‌های عمدتاً وابسته به جریان مخالف دولت به این موضوع در نوع خود بسیار جالب توجه بود. سوالاتی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا موضوع مرکز ملی فضایی و اصلاحات موردنظر دولت برای ساماندهی فعالیت‌های فضایی که طرح‌ریزی آن سابقه‌ای به درازای دولت تدبیر و امید دارد، ربطی به مذاکرات هسته‌ای و تحریم‌ها دارد؟ یا ارتباط‌دادن این موضوعات در مقطع کنونی تنها با هدف فشار به دولت و البته با تحریک همان عده نگران صورت می‌گیرد؟ نکته حساسی که باید مورد توجه قرار گیرد، آن است که اگر ارتباطی بین موضوع فضایی و مذاکرات هسته‌ای وجود نداشته باشد، این گمانه‌زنی‌ها آن هم به‌طور علنی مصداق گردادن بد دشمن است و تنها کار را بر تیم مذاکره‌کننده و فعالان حوزه فضا سخت خواهد کرد. مدعیان حفظ منافع فضایی قطعاً می‌دانند که منافع ملی، عرصه ماجراجویی سیاسی و جناحی نیست و دانشمندان جوان ما نباید دهنای قدرت‌طلبی و بی‌تدبیری آنها را بپردازند. البته ماهیت صلاح‌آمیز فعالیت‌های فضایی کشورمان بر همگان آشکار است و با تدبیر مسوولان و اصلاحات ساختاری مطلوب، روند توسعه فضایی کشور در ادامه عنوان کرد: «سازمان فضایی در دولت قیل در کارهای بقیه گروه‌ها، سازمان‌ها و نهاده‌ا دخالت کرد و به عنوان یک نهاد موازی با نهادهای دیگر فعالیت داشت که منجر به ایجاد رقابت‌های مخرب شد و فعالیت‌های مفید فضایی کشور را تحت‌الشعاع قرار داد.» وی در پایان تأکید کرد: «ایجاد یک نهاد به عنوان یک سازمان بالادستی برای نظارت بر همه نهادهای فضایی کشور و هماهنگی بین وزارتخانه‌ها مانند مرکز ملی فضایی یک ضرورت است و می‌تواند به عنوان یک مرکز مفید فعالیت‌هایی از قبیل تخصیص صحیح منابع به بخش‌های مختلف فضایی در راستای هم‌افزایی برنامه‌ها، نظارت کافی داشته باشد. در این صورت از موازی‌کاری نیز جلوگیری می‌شود.»

کشاورزی در کار فضایی به دلیل برتری تعداد و تجربه اداری بالا، این نیروها به‌سرعت سمت‌های کلیدی پژوهشگاه فضایی را در اختیار گرفته و با تغییر قوانین محیط اداری خود را در پژوهشگاه قالب کردند؛ امری که برای سایر نیروهای متخصص اما جوان ناخوشایند بود زیرا با تغییر قوانین و ساختار مدیریتی همان‌گونه که ارزش‌های سازمانی و کاری تغییر کرده، جایگاه مدیران پروژه‌ها و افراد عملیاتی نیز به‌شدت تضعیف شد؛ به‌گونه‌ای که این افراد دیگر قادر به انجام وظایف خود نبودند. از سویی دیگر پژوهشکده بزرگ جهاد کشاورزی که نیروهای کارکشته و باسابقه‌ای در زمینه‌های مختلف مهندسی از جمله صنایع کشاورزی، خودرو و… داشت نیز با پیوستن به بخش فضایی عملاً کارایی خود را از دست داد و با اختصاص‌دادن سهم بزرگی از بودجه فضایی کشور، تنها باری بر دوش این بخش شد، چرا که نیروهای این مرکز با وجود سابقه بسیار در زمینه‌های دیگر، تجربه‌ای در کار فضایی نداشتند. در واقع با تصمیم ادغام پژوهشگاه جهاد با بخش‌های فضایی کشور، حدود هزار۲۰۰نفر غیرمتخصص به مجموعه سازمان فضایی که تا آن زمان با زیرمجموعه‌های خود بیش از ۶۰۰نفر پرسنل نداشت، اضافه شد که این نیروها عمدتاً در جایگاهی غیرعملیاتی و مدیریتی قرار گرفتند و به‌طور خلاصه هزار۲۰۰مدیر غیرمتخصص مشغول ریاست بر ۶۰۰کارشناس فضایی و عملیاتی در پروژه‌ها شدند.

کنگر خوردند و لنگر انداختند

اوضاع آشفته‌ای که در سال‌های پس از ادغام بر بخش فضایی ایران حاکم شد، رییس‌جمهور جدید را که گرفتار حل مسایل گوناگون بود سرانجام بر آن داشت کلیدی نیز برای حل مشکلات بخش فضایی بسازد. به همین منظور کمیته مشورتی از خبرگان و پیشکسوتان فضایی را در یک کمیته مشورتی گرد هم آورد تا طرحی را ارائه کند. این کمیته نیز پس از چندی نظر خود را اعلام کرد و درنهایت «حسن روحانی» با تأخیر بسیار، حکم اصلاح را در زمانی که درگیر مذاکرات هسته‌ای بود صادر کرد، اما از آنجا که تقریباً تمامی متخصصان فضایی کشور با چنین اصلاحاتی موافق بودند، هیچ‌گاه فکر نمی‌کرد این دوموضوع توسط عده‌ای با یکدیگر پیوند خورده و دردرسر بزرگی برای او درست کند. اما به نظر می‌رسد نهاد ریاست‌جمهوری برای برخی جذباتر از آن است که بتوانند به‌سادگی از آن دل بکنند؛ آنها که چندسالی است بر سر سفره فضایی کشور میهمان بوده‌اند و آنقدر توان رسانه‌ای و سازماندهی دارند که بتوانند با سیاسی‌کردن فناوری فضایی و به بازی‌گرفتن احساسات و عرق ملی مردم، جو رسانه‌ای سنگینی را در کشور علیه اصلاحات جدید ایجاد کنند.

کجایند مردان بی‌داغ

فضا عرصه‌ای است که کسب فناوری‌های آن نه یک کار لوکس و تبلیغاتی، بلکه یک مساله حیاتی برای آینده کشور است. امروزه کشورهای اطراف ما این واقعیت را به‌خوبی فهمیده‌اند و با سرعتی شگرف به دنبال ورود به این عرصه هستند. اما متأسفانه با وجود پیشتازی اولیه کشورمان در فضا نسبت به بسیاری از کشورهای منطقه و جهان، امروزه به دلیل اختلافات داخلی در حال از دست‌دادن فرصت‌ها و عقب‌افتادن از سایرین در فناوری فضایی هستیم. نسل‌های بعد از ما سوال خواهند کرد: پدر، مادر برای ما چه گذاشتید؟ تنها زمانی در برابر فرزندانمان در آینده سربلند خواهیم بود که امروز از منافع شخصی و گروهی خود در برابر منافع ملی بگذریم همان‌گونه که در دوران دفاع مقدس ارزشمندترین مردمان این سرزمین با گذشتن از خون خود، ایران اسلامی را سربلند کردند.

زاویه دید

کشف سرخ‌هایی برای جنجال‌های رسانه‌ای اخیر هفت‌گام تا مقصد

محمدحسین ذوالفقار . کارشناس حوزه هوافضا

- در چندروز اخیر بی‌انصافی‌ها و حتی بی‌احترامی‌های زیادی در خصوص تصمیم دولت محترم در زمینه تشکیل مرکز ملی فضایی که نقش سیاستگذاری و نظارت بر نهادهای فضایی را خواهد داشت و می‌تواند نویدبخش آینده درخشان علوم فضایی کشور باشد، صورت گرفت. در بعضی از موارد تحلیل این موضوع به مسایل سیاسی از جمله مذاکرات هسته‌ای هم گره خورد.
- اما مدتی پیش از این جنجال‌ها طی مراسمی که در پژوهشگاه فضایی برگزار شده بود، تعدادی از پژوهشگران فضایی کشور مورد تقدیر و تشکر قرار گرفتند و در آن مراسم، قائم‌مقام فعلی سازمان فضایی (سرپرست سازمان فضایی در دولت قبل) در تشریح موفقیت‌های فضایی کشور سخن از پنج‌پرتاب موفق فضایی‌مداری و زیرمداری راند و به گونه‌ای این مطالب را بیان کرد که این موفقیت‌ها حاصل وجود پژوهشگاه فضایی و متعلق به آن نهاد است. حتی اعلام شد پروژه کاوشگر فضایی حامل موجود زنده به فضا طرح پژوهشگاه فضایی بوده است.
- پس از این مراسم قائم‌مقام سازمان فضایی کشور با حضور در کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی که خبر آن از سوی سخنگوی کمیسیون، رسانه‌ای شد از انفاک سازمان فضایی ابراز نگرانی کرده و از مجلس تقاضا می‌کند با ورود به این مساله اجازه ندهد که انسجام سازمان فضایی از هم پاشیده شود. ایشان در این جلسه همچنین اعلام می‌دارد طراحی کپسول زیستی، طرح پژوهشگاه فضایی ایران بوده و این پژوهشگاه توانسته است این اقتدار را برای کشور فراهم کند.
- در حالی‌که ادعا شده است طرح کاوشگر فضایی متعلق به پژوهشگاه فضایی است، سندی در سامانه رسمی ثبت طرح‌های صنعتی (روزنامه رسمی) وجود دارد که نشان می‌دهد این طرح به اسم یک شخص (قائم‌مقام سازمان فضایی کشور) ثبت شده است.
- براساس اسناد و اخبار رسمی موجود، مسوولان سازمان فضایی بارها و بارها اعلام کرده‌اند طراحی و ساخت کاوشگر فضایی حامل موجود زنده از بهمن سال۱۳۸۸ آغاز شده است. در حالی که در آن زمان پژوهشگاه فضایی وجود خارجی نداشته است. همچنین بعضی از پرتاب‌های فضایی موفق ایران مربوط به ماهواره‌هایی است که پیش از تاسیس پژوهشگاه رونمایی شده بودند.
- پس از طرح این مسایل، خبری در یکی از خبرگزاری‌های رسمی کشور با عنوان انحلال پژوهشگاه فضایی کشور درج می‌شود و با مطرح‌شدن این خبر در رسانه‌ها برخی از سایت‌های خبری و تحلیلی که در پی ارایه تحلیل بر مبنای اصول خود، وقتی موفقیت‌های نسبت داده‌شده به پژوهشگاه فضایی را در سایت رسمی سازمان مشاهده می‌کنند، به آخرین اظهارنظرهای قائم‌مقام سازمان فضایی کشور در پژوهشگاه فضایی یا مجلس شورای اسلامی مراجعه می‌کنند. انحلال این پژوهشگاه را مساوی با به خطرافتادن یکی از مراکز اقتدار فضایی تلقی کرده و در یک اقدام عجولانه احساس خطر خود را از نابودی مراکز فضایی ابراز می‌کنند.
- در این‌میان مواضع منتقدان دولت گاهی آنقدر تند می‌شود که حتی اقدام مثبت رییس‌جمهور برای تشکیل مرکز ملی فضایی زیر نظر دکتر «سورنا ستاری» معاونت محترم علمی ریاست‌جمهوری را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و پای مسایل سیاسی همچون مذاکرات هسته‌ای و اقتدار موشکی به میان کشیده می‌شود. در چنین وضعیتی، به نظر می‌رسد حرکتی عجولانه و غیرحرفه‌ای رسانه‌ای از طرف مخالفان دولت در نتیجه جهشزایی‌های خاص اخیر صورت پذیرفته که قابل‌تامل است.

۳پیشنهاد برای مرکز ملی فضایی

۱- مرکز ملی فضایی می‌تواند به‌عنوان عامل تسهیل ورود بخش خصوصی به پروژه‌های فضایی باشد. در این راستا ابتدا باید فناوری‌های فضایی را به دودسته سوده و غیرسوده تقسیم کرد. در بخش سوددهی می‌توان به خدماتی مثل تصاویر ماهواره‌ای اشاره کرد که از طریق ماهواره‌های مختلف بین‌المللی توسط ارگان‌های مختلف خریداری می‌شود. در این راستا مرکز ملی فضایی کشور می‌تواند با ایجاد هم‌افزایی بین شرکت‌های بهره‌بردار از این خدمات و بخش خصوصی در حوزه سیاستگذاری اقدام به تدوین راهبرد استفاده از این خدمات کند. همچنین چنین مرکزی می‌تواند توازن منطقی را میان عرصه و تقاضا با تعریف تعرفه‌های واقعی تدوین کرده و بخشی از ارزش افزوده این بخش را در حوزه پروژه‌های فضایی سرمایه‌گذاری کند. همچنین مرکز ملی فضایی می‌تواند در بخش غیرسوده که شامل طراحی و ساخت بعضی از ماهواره‌های خاص فضایی و کاوشگرهای زیستی و تحقیقاتی است، شرایط لازم برای ورود بخش خصوصی را فراهم کند. به‌گونه‌ای که بعضی از شرکت‌های بخش خصوصی جهت تبلیغ برند خود روی محصولات چنین پروژه‌هایی سرمایه‌گذاری کنند و رقابت برندهای تجاری ایجاد شود.

۲- مرکز ملی فضایی کشور می‌تواند فاصله تصمیم تا اجر را در پروژه‌های فضایی با تدوین الگوهای مناسب کنترل پروژه و تضمین محصول فراهم آورد و در حوزه فضایی زمینه‌ساز حل اختلاف پیمانکاران و کارفرماها باشد. همچنین این مرکز در بخش ارتباطات بین‌المللی با هم‌افزایی طرح کلان دیپلماسی علمی در معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری با قدرت و تسلط کامل بر کلواک‌های فناوری و نوآوری در کشور، زمینه‌سازی لازم در راستای توسعه دیپلماسی فضایی را فراهم آورد.

۳- پیشنهاد می‌شود با تاسیس مرکز ملی فضایی کشور زیر نظر معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری زمینه هم‌افزایی شرکت‌های دانش‌بنیان بین‌هسته‌ای فراهم شود چراکه این معاونت با هدایت و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان زیرنظر خود قادر خواهد بود شرکت‌هایی را که در بخش تولید فناوری‌های مشترک با حوزه فضایی و سایر رشته‌ها فعالیت می‌کنند، به‌صورت یک شبکه منسجم هم‌افزا کرده و سوددهی چگنده و بین‌رشته‌ای را برای این شرکت‌ها فراهم آورد.